

СИМВОЛІЗМ У ФІЛОСОФІЇ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження. Наприкінці ХХ – початку ХХІ сторіччя, відроджується інтерес до культури, способів фіксації та передачі різного виду інформації, а саме – особистої. Сучасний стан філософії вимагав пояснення нових форм культурної реальності, що в свою чергу змушує переосмислити поняття символ і символізм в загальному. Дане знання не може бути осмислене без знання культурної символіки минулого. Саме тому виникає потреба визначення сутності символу і застосування отриманого філософського знання про символ до конкретного матеріалу. У рамках філософії, культурології, мистецтвознавства потрібна конкретизація характеристик символу. Однією з найважливіших проблем елементу культури філософії є проблема символізації знання. Це пояснюється тим, що людині потрібно визначити своє місце у світі, тобто не лише шукати сенс свого життя, а й виразити його мовою символів.

Український символізм був явищем запізним. Свіжий погляд нових віянь з Галичини і Заходу спричинив бурхливий період творчих шукань в мистецьких колах, підводив молодих митців до потреби визнання українського мистецтва як самодостатнього складника загальноєвропейських культурних зрушень. Саме тому на символізм в Україні мав великий вплив національний фактор, умови духовно-культурного розвитку, та національні традиції. Можна сказати, що структура символів, властивих певній культурі й відтворюваних нею, вибудовує систему.

«Символ є одним з центральних понять філософії, естетики, культури. І, на нашу думку, потребує глибокого і всебічного вивчення» [1]. Термін «символ» зберіг протягом тисячоліть ясність і прозорість свого значення, це все завдяки критичному огляду різноманітних концепцій символу. В цей час над символізмом роздумували видатні філософи України. Наприклад «Г. Сковорода є філософом, який прагне мудрості і знань, а не мудрецем, який ці мудрість і знання вже має. Головною особливістю думки Г. Сковороди є символізм. Для Г. Сковороди символ як провідник до істини допомагає зрозуміти ту вагому роль, яку для нього відігравала Біблія» [4]. Також з цікавим ставленням до символізму відносились Леся Українка. Її ставлення до нового напрямку не були однозначними: «деякі його прояви Леся Українка не сприймала, інші ж поетеса обговорювала з великою пристрасно. Участь у дискусіях про символізм, сприяло поширенню нової естетики на теренах України. За «земну символіку» писала О. Кобилянська. «Я – символіст, проте, я «землі» ніколи не забуваю» [4], авторка сказала устами свого персонажа. О. Кобилянська вважала, що людське, земне життя, де людина прагне добра, Божих вчинків має «підземну течію», яка і є тою містичною силою, що керує життям. Можна зробити висновок, що символ – це найпотужніший з усіх інструментів реалізації духовних можливостей культури.

Значну роль в символізмі відіграє містика. Поети саме ХХ – поч. ХХІ сторіччя писали свою поезію в якій можна було відстежити містицизм, віднайти певні символи. «Містицизм утворює єдиний шар трансцендентної Реальності, і тому розгляд містичних символів, як душевних ландшафтів, безкінечних у своїй різноманітності, може дати ключ до тих дверей, за якими заховано вербальні загадки справжньої природи нашого Буття» [2].

Можна сказати, що перед містичним, яке поєднало в собі філософську мудрість та художню мову, постає символізм, який змушує нашу увагу у відповідь давати яскраві емоції. «При цьому символізм виступає потужною стихією, яка породжує в образі нового містика пробудженого та очищеного творця осяяного Життя, де розумно існує гранична можливість, яка дарує людині тасмичні діапазони її власного негнатовного Я» [2]. Філософи вважають, що найбільш універсальним з усіх містичних символів, як ми уже зазначали, є людське тіло. Також є думка, що людське тіло відчуває на собі вплив Містичної Реальності.

Символ являється одним з центральних понять філософії, естетики та культури, І, на нашу думку, потребує всебічного вивчення. Тому, більшість філософів вивчають це поняття з різних сторін. «Основний вектор розвитку світової цивілізації ХХІ століття знаходиться у сфері становлення інформаційного середовища» [3]. На нашу думку, під час збільшення інформаційних технологій, виникає потреба все більше приділяти уваги вивчення символів в сучасних комунікаціях.

Вважається, що у період становлення інформаційного суспільства виникає нова культура, що заснована на символах, кодах чи моделях, або ж на переході від вербальності до видимого образу. «Завдяки новітнім технологіям, насамперед, телебаченню й Інтернету, відбувається «подвоєння культурного середовища», за яким усі досягнення людства, раніше повністю відображені в письмових текстах, дістають аудіовізуального вираження. Таким чином, тенденцією сучасної культури є її візуалізація» [3].

На даний момент інформаційні технології витісняють з життя людини всі можливі методи передачі інформації які були в нас до появи цього відкриття. Якщо раніше різні витвори мистецтва, чи наукові теорії, або ж все, що вимагало від реципієнта високого рівня культурного розвитку, то на сьогоднішній день це все замінюється мас – медіа та Інтернет, звичайно ж все це нерідко можливо побачити в спрощеному варіанті, що негативно впливає на особисте становлення людини.

Сучасна людина, вступаючи у взаємодію з символічним простором засобів масової комунікації, для формування власної картини світу використовує запропоновані телебаченням та Інтернетом готові способи перероблення інформації та дедалі менше спирається при цьому на власний досвід. Таким чином, суб'єктивна картина світу людини багато в чому спирається на символічну реальність, яка створюється за допомогою засобів масової комунікації.

На сьогоднішній день телекомунікаціями було створено Віртуальну реальність, яка охоплює все нові й нові сфери людського буття, і стає символом інформаційного суспільства. Вона задовольняє потреби людей у спілкуванні, обміні інформацією, також в знаннях та у творчій діяльності.

«Постмодерністи стверджують, що символи й образи (тобто інформація) являють собою єдину реальність, з якою ми маємо справу. За словами Р. Барта, ми живимо у світі, що створений інформацією. Ми доповнюємо – у символічному просторі віртуального світу, створеного засобами масової комунікації і сповненого образами» [3].

Висновки. Дослідивши символізм можна зробити висновок, що це поняття є різностороннє і використовується в різних науках: філософії, культурології та мистецтвознавстві. Символізм прийшов до України значно пізніше ніж до Європейських країн. Але саме символізм сприяв поширенню нової естетики на теренах України. Цьому сприяли Українські філософи ХХ – ХХІ сторіччя.

Дослідивши, що символ є найпотужнішим інструментом реалізації духовних можливостей культури, ми дізнались про містицизм. Деякі філософи вважають, що символ є частинкою містицизму. Це наптовхує нас на думку, що тіло людини здатне відчувати на собі вплив містичної реальності.

Символ є одним з центральних понять філософії, естетики та культури, тому філософи вважають, що існує потреба в всебічному вивченні. Саме тому символізм вивчається філософами з різних сторін. Сьогодні потрібно приділяти велику увагу для вивчення символів в сучасних комунікаціях. Адже на сьогоднішній день новітні технології витісняють у нас частинку нашого життя: спілкування, обмін інформацією, також знання та у творчу діяльність.

Література

1. Куровська О.С. «Поняття «символ» у конкретно-історичному виміді // https://www.filosof.com.ua/Jornel/M_52/Kurovska.htm/
2. Неня Г.О. Містичний шлях у парадигмі сучасного суспільства // http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_41/Nenia.htm/
3. Задубняк Ю.А. Нові аспекти визначення символічного в інформаційному суспільстві // http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_74/Zadubniak.pdf
4. Зіневич В.В. Український символізм: теоретичний обрис // <https://studfiles.net/preview/5462608/>
5. Шумка М. Символічний світ Г. С. Сковороди – світ людської духовності. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=SR7e1DcAAAAJ&view_op=list; <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/19936/>
6. Шумка М. Символ: природа, сутність та основні функції. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=SR7e1DcAAAAJ&view_op=list_works&sortby
7. Шумка М. Символізм у філософській культурі Києворуської доби / Наукові зап. Терноп. держ. педагогіч. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Філософія, економіка, соціологія. № 2. Тернопіль, 1999. С.71-74.
8. Шумка М. Символіка у філософській рефлексії М.В. Гоголя / Вісник Харків. ун-ту № 429. Серія «Теорія культури і філософія науки». Вип. 14. Суми-Харків, 1999. С.87-92.
9. Шумка М. Символ: природа, сутність та основні функції / Наук. зап. Терноп. держ. педагогіч. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Філософія. Випуск 4. Тернопіль, 2000. С. 59-63.
10. Шумка М. Символ як засіб пізнання істини в філософській культурі Києворуської доби / Наук. зап. Терноп. держ. педагогіч. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Філософія. Випуск 5. Тернопіль, 2000. С.100-103.
11. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.